

حجت‌الاسلام‌والمسلمین انصاریان:

معرفت وجودی اساس عبودیت امام علی(ع) است

امیرالمؤمنین علی(ع) به وجود مقدس پروردگار، برپا شدن قیامت، قرآن مجید، پیامبر عظیم‌الشان اسلام(ص)، عبادت و حقیقت عبادت، خدمت و حقیقت خدمت ودنیای هستی و عالم ملکوت

معرفت داشت وبا این معرفت کامل وجامع عاشق خداوند بود. امام علی(ع) زیباترین و پرسودترین ارتباط را با حقایق داشت، ایشان از آنچه در این دنیا شناخته و عاشق آن‌ها بود و به سوی آن‌ها حرکت می کرد، بیشترین بهره را برد و در ۶۳ سال عمر بابرکت خویش به اندازه یک چشم بر هم زدن توقعی از بهشت و رهایی از آتش

جهنم نداشت و در امور معنوی احدی آزادتر از این امام همام نبود و این ظرفیت در عشق و معرفت در وجود ما نیست. وقتی حضرت علی(ع)، همسر و فرزندانش روزه خود را با آب افطار می کردندو طعام خود را به یتیم، فقیر و اسیر می بخشیدند، می گوید الله ما برای شما خدمت کردیم، عبادت من نه به زلف جهنم گره دارد و نه به زلف

یادداشت

سفره‌های ساده اطعام غدیر؛ بیانیه رحمت ولایت

حجت‌الاسلام و المسلمین پناهیان |

چند سالی است که سنت بسیار ارزشمند و مورد تأکید اطعام غدیر در محله‌ها و هیئت‌های مذهبی دوباره احیا شده و بسیاری افراد متوجه ثواب با عظمت این عمل شده‌اند. البته شاید انتظار می‌رفت از سال‌های اولیه‌ای که بحث اطعام غدیر مطرح شد، این سنت به سرعت گسترش یابد، ولی متأسفانه هنوز به آن مقدار که باید و شاید، به طور گسترده رواج پیدا نکرده است.

بعضی از علمای قدیم مانند مرحوم ملکی تبریزی، در طول سال مبالغی را جمع می‌کردند تا بتوانند یک افطار ساده یا یک غذای مختصر به همسایگان، علما و بستگان‌شان بدهند. این اطعام ارزشمند است و ما باید به اندازه‌ای به آن توجه کنیم که مردم دنیا تعجب کنند و بگویند: «چرا روز غدیر در ایران هیچ کس در خانه‌اش غذای خود و همه مردم غذای مجانی دریافت می‌کنند؟». امیرالمؤمنین(ع) حتماً قدردان کسانی خواهند بود که غدیر را به این گونه پاس می‌دارند؛ چرا که اطعام در غدیر، یکی از سفارش‌های خود امیرالمؤمنین(ع) است.

■ اطعام غدیر، سنتی زیبا با ثوابی عظیم

اطعام غدیر از سنت‌های شیعیان برای پاسداشت روز غدیر و تجدید بیعت با امیرالمؤمنین علی(ع) است. در میان اعمال روز غدیر افطاری دادن به مؤمن جایگاهی والا دارد. بر اساس روایت‌ها در این عمل فضیلتی بزرگ نهفته است. اهمیت طعام دادن در این روز به اندازه‌ای است که امام صادق(ع) روز غدیر را روز «اطعام الطعام» خوانده است. طبق پاره‌ای از گزارش‌ها امامان(ع) شیعیان را به اطعام در غدیر تشویق می‌کردند. در حدیثی به اطعام‌دهی روز غدیر در کنار روزه‌داری، عیدی دادن و صله رحم سفارش شده است. (شیخ طوسی، مصباح‌المتجهّد) در روایتی از امام‌رضا(ع) از شیعیان خواسته شده به اندازه توان و امکانات خود در اطعام غدیر مشارکت کنند. بر پایه روایتی در کتاب‌های مختلف چون مصباح‌المتّجهّد اثر شیخ طوسی نقل شده است: «امام رضا(ع) در شام عید غدیر، اصحاب خاص خود را برای افطار نزد خود نگه داشت و برای خانواده‌های آن‌ها غذا به همراه هدایا فرستاد.»

■ فرصتی الهی برای سهیم شدن در فضیلتی فراموش‌نشدنی

طبق روایت‌های متعدد اطعام این روز بسیار حسنه و مورد تأکید است و موجب می‌شود این سنت به دست فراموشی سپرده نشود. امام رضا(ع) درباره فضیلت روز غدیر می‌فرماید: «وَمَنْ أَطْعَمَ مُؤْمِنًا كَانَتْ كَمَنْ أَطْعَمَ جَمِيعَ الْأَنْبِيَاءِ وَ الصّٰدِقِیْنَ»؛ هر کس در روز غدیر به مؤمنی غذا بدهد، مانند کسی است که به تمام انبیا و صدیقین غذا داده باشد. امام صادق(ع) درباره سنت حسنه اطعام و اهمیت آن در این روز فرمود: «غذا دادن به یک مؤمن در روز عید غدیر ثواب اطعام یک میلیون پیامبر و صدیق در رأس آن‌ها خود ائمه معصومین(ع) و یک میلیون شهید در رأس آن‌ها حضرت عباس(ع) و شهدای کربلا و یک میلیون فرد صالح در حرم خداوند را دارد.» و «غذا دادن به یک نفر در غدیر مانند غذا دادن به همه پیامبران و صدیقان است.» امیرالمؤمنین(ع) در مورد ثواب عجیب اطعام روز غدیر فرمود: «من افطر مؤمناً فی لیلہ فکانما افطر فناما... کسی که مؤمن روزه‌داری را در غدیر افطار دهد، مانند این است که ۱۰ فنام را افطار داده است. فردی پرسید: ای امیرمؤمنان(ع) «فنام» چیست؟ حضرت فرمود: ۱۰۰ هزار پیامبر و صدیق و شهید. آن‌گاه ادامه داد: پس چگونه خواهد بود فضیلت کسی که جمعی از مؤمنین و مؤمنات را تکفل کند». در روایتی دیگر فرمود: «هر کس برای خدا در روز غدیر وام دهد، خداوند چندین برابر به او خواهد داد. در روز عید غدیر بهترین لباس خود را بپوشید، عطر بزنید، به فرزندان‌تان هدیه دهید و بهترین غذای سال خود را بخورید». در روایت به اطعام نیازمندان، مؤمنان، برادران دینی و نیز افطاری به روزه‌داران در روز غدیر سفارش شده است. استحباب روزه روز غدیر نزد شیعیان از شهرت برخوردار است. برای اطعام ثوابی ذکر شده که در هیچ زمان دیگری ذکر نشده است.

ما هنوز زیبایی‌های زیباترین حقیقت عالم، یعنی آن جمال بی‌نظیر امامت و حکومت نورانی ولایت را به درستی منتقل نکرده‌ایم. زیبایی در امر امامت است که اگر این طور باشد، همین سفره‌های ساده اطعام غدیر، قدرتمندترین بیانیه عملی برای نشان دادن عظمت و رحمت این ولایت الهی خواهد شد؛ همان طور که امیرالمؤمنین(ع) فرمود و ما را به این میهمانی عظیم الهی فراخواند.

بهشت، از ترس جهنم تو را عبادت نمی‌کنم و طمع‌ی به بهشت ندارم، من تو را شایسته بندگی می‌بینم. حضرت علی(ع) می‌فرماید: اگر پرده از روی کل هستی بردارند و به من نشان دهند، چیزی به ایمان من اضافه نمی‌شود؛ چرا که این امام همام می‌دانست این معشوق ازلی وابدی است و آنچه در عالم کار می‌کند، عشق به پروردگار است.

www.qudsonline.ir

پنجشنبه ۲۲ خرداد ۱۴۰۴ | ۱۶ ذی‌الحجه ۱۴۴۶ | ۱۲ ژوئن ۲۰۲۵ | سال سی و هشتم | شماره ۱۰۶۶۸

کارشناس مرکز نسخ خطی این نهاد مقدس در گفت‌وگو با قدس از قدیمی‌ترین کتاب‌های دستنویس مرتبط با «عیدالله‌الاکبر» در این آستان مبارک سخن گفت

یادی از «غدیر خم» به روایت نسخ خطی آستان قدس رضوی

نسخه را به پایان رسانده است. نسخه حاضر با این عبارت آغاز می‌شود: «... با مرتبه پادشاهیش (رسم الخط آن دوران) بخدمت مهرداریش سرافراز است، فصولات الله علیه‌ما دامت الاعیاد موجیه‌السرور اما بعد...».

در انجام (یعنی در پایان و انتهای نسخه) این گونه آمده است: «... و در کنز العمل و مفتاح الهدی و عروه الوثقی از آثار صحتیه صادقین جمع و ترجمه شده و الله یهدی من یشاء تمیت الکتاب بعون الملک...».

تحریر ابتاریخ شهر ربیع الآخر سنه ۱۱۰۵ قمری (دوره صفویه). مجموع نسخه شریفه هزار و هفتصد بیت است. کاغذ: نسخه آهار مهره حنائی، تعداد اوراق ۶۰ برگ، اندازه ۱۱/۶*۲۰ سانتیمتر، خط نستعلیق ۱۸ سطری عناوین به سرنج، جلد مقوا با روکش پارچه.

■ «کشف‌المُوم» کتاب مقابله شده در حضور مؤلف آن در سال ۱۱۰۲ قمری

از دیگر نسخه‌های خطی درباره عید غدیر خم در میان نسخ خطی آستان قدس رضوی، کتاب «کشف‌المهم فی طریق خبر غدیر خم» به شماره اموالی ۶۷۴۹ در سازمان کتابخانه‌های آستان قدس رضوی است. اهمیت این کتاب براساس برگ آخر نسخه در این است که این نسخه توسط مؤلف آن رؤیت و توسط «علی بن سلیمان بحرانی» در حضور مؤلف در سال ۱۱۰۲ قمری مقابله و تصحیح شده است.

این نسخه به زبان عربی و تألیف «سیدهاشم بحرینی» متوفی سال ۱۱۰۷ و ۱۱۰۹ ه.ق (دوره صفویه) بوده و کتاب در بیان «رود حدیث شریف غدیر خم» به طریق امامیه (شیعیان) و اهل سنت است. کتاب مترتب بر سه باب است: باب ۱- فی‌ما ورد من طریق الخاصة، باب ۲- من طریق العامة و فیه ثمانية و ثمانون حدیثاً، باب ۳. فی نص رسول الله(ص) علی امیرالمؤمنین علی بن ابیطالب(ع) (بالولاية المقترضیة للامارة والامامة بغدیر خم من طریق الخاصة و فیه ثلاثة و اربعون حدیثاً. آغاز این کتاب به عبارت: «... الحمد لله الملك الحق المبین» و انجام (پایان) آن: «... و ساقوا ذکر الرواة من الصحابة و غیرهم» کتابت شده است.

کاغذ نسخه: فرنگی نباتی، تعداد اوراق ۴۳ برگ در اندازه ۲۲*۱۶ سانتیمتر، خط: نسخ ۲۴ سطری، عناوین به شنگرف، اوراق جدول بندی به شنگرف. تاریخ تحریر: پایان ذی‌القعدة ۱۱۰۱ قمری (دوره صفویه). شیخ علی بن سلیمان بحرینی این نسخه را با نسخه اصل مقابله کرده و گاهی تصحیح و مقابله در حضور مؤلف نیز می‌شده است. تاریخ ختم مقابله: ۱۰ جمادی‌الثانی سال ۱۱۰۲ قمری (دوره صفویه). جلد: مقوا با روکش پارچه عطف و گوشه‌ها تیماجی قهوه‌ای، واقف این اثر: میرزا رضا نائینی به سال ۱۳۱۱ هجری شمسی. اهمیت این کتاب براساس برگ آخر نسخه در این است که این نسخه توسط مؤلف رؤیت و توسط «علی بن سلیمان بحرانی» در حضور مؤلف در سال ۱۱۰۲ قمری مقابله و تصحیح شده است.

خوشحالی و شادی است». هم‌چنین امام رضا(ع) در مورد لبخند زدن در این روز سفارش کرده و گفته است: «روز غدیر روز تبسم به روز مؤمنین است. کسی که در این روز به روی برادر مؤمنش تبسم کند، خداوند در روز قیامت، نظر رحمت به او می‌افکند، هزار حاجتش را برآورده و قصری از در سفید برایش بنا کرده و صورتش را زیبا می‌کند». همان طور که ذکر شد توصیه شده است در این روز به دیگران هدیه بدهیم. نخستین هدیه در این روز را می‌توانید با ذکر صلوات بر محمد و آل طاهرینش تقدیم کنید و پس از آن با صدقه دادن به شادی دل نیازمندان کمک کنید. هر دو این اعمال برای این روز توصیه شده است. حضرت رضا(ع) روز غدیر را «یوم التودّد» خواندند؛ یعنی روز مهر و ورزیدن. بنابراین در چنین روزی باید معتقدان به ولایت، غم را از دل دوستان حضرت علی(ع) به هر نحوی که مقدور باشد برطرف کنند. از امام صادق(ع) نقل شده که فرمود: «یک درهم به برادران یا ایمان و معرفت دادن در روز عید غدیر برابر هزار درهم است، بنابراین در این روز به برادرانت اتفاق کن و هر مرد و زن مؤمن را شاد گردان.» (مصباح‌المتّجهّد: ۷۳۷)

۱۰۶۲ قمری (دوره صفویه)، محل کتابت: شیراز، کاغذ: نخودی آهاری در اندازه ۲۱ سانتیمتر، تعداد اوراق ۱۴۰ برگ در اندازه ۵/۴۹*۲۰ سانتیمتر، عناوین به شنگرف و سیاهی، جلد: تیماج عنابی، واقف شخصی به نام «خان بابا مُشار» که در اردیبهشت سال ۱۳۴۶ شمسی این نسخه ارزشمند تحویل کتابخانه آستان قدس شده است.

■ «تبصره‌الاعیاد» کتابی با هزار و ۷۰۰ بیت مربوط به ۳۴۱ سال پیش

از دیگر نسخه‌های خطی که مشتمل بر مبحث عید غدیر است کتاب «تبصره‌الاعیاد» به شماره اموالی ۳۱۳۳ در کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی است. این نسخه به زبان فارسی و تألیف «فضل علی بیگ بن شاهوردی» از فضالی نیمه نخست سده ۱۲ هق (پایان دوره صفویه و اوایل دوره افشاریه) است. این کتاب مشتمل بر مطالب و مباحثی در آداب و شرایط اعیاد مترتب بر دو مطلب است: مطلب اول در مورد اعیاد و زینت در هشت باب شامل: باب اول در عید مبعث، باب دوم در مورد «عید غدیر خم»، سیم در عید آل محمد(ع)، چهارم در عید فطر و اضحی، پنجم در عید نوروز سلطانی، ششم در عید محمد(ص) که جمعه است. هفتم در بیان تزئینات، هشتم در غسل اعیاد و زیارت متعلق به آن و مطلب دوم از این کتاب هم در مورد رؤیاهایی است که در خاطر مانده است.

وی کتاب را به نام «شاه سلیمان صفوی مُعَنون (یعنی عنوان نگاری) داشته است. برگ اول نسخه افتاده (یعنی ناقص بوده) و از باب هشتم به بعد نیز کتابت نشده است (یعنی تا پایان باب هفتم به نگارش درآمده است) با این توضیح که پس از اتمام باب هفتم، زیارت اباعبدالله - حضرت امام حسین(ع) را با عنوان «باب پنجم» - مرقوم و

شماره ثبت اموالی ۹۷۶۱ در سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی است. این کتاب به زبان عربی و تألیف «شمس‌الدین ابوالحسن یحیی بن حسن بن حسین بن علی بن محمد بن بطریق»، محقق، متکلم، محدث رحالی و از اکابر علمای امامیه قرن ۶ هق (دوره خوارزمشاهیان) است. این کتاب مشتمل بر ۹۱۳ حدیث متفق علیه در بین شیعه و سُنی و درباره فضائل و مناقب و امامت و ولایت حضرت امیرالمؤمنین علی بن ابیطالب(ع) بوده که در ۳۶ فصل کتابت شده است. برخی از این فصول بدین شرح است: باب ۱ تا ۷ فی آنسبه و کتبه و مولده و نسب اّمّه و وفاته و ذکر اولاده و نقوش خاتمه.

باب ۸ فی قوله تعالی انما یرید الله لیذهب عنکم الرجس اهل البیت و... (بیان آیه تطهیر در وصف اهل بیت پیامبر اسلام(ص)).

باب ۹ قل لاسئلكم علیه اجر... (بیان آیه مودت درباره اهل بیت پیامبر اسلام(ص)).

باب ۱۰ فی أنّه اول من اسلم (درباره اینکه امیرالمؤمنین(ع) نخستین فردی است که به پیامبر اکرم(ص) و دین اسلام ایمان آورد).

باب ۱۱ فی قوله(ع) خلفت فیکم الثقلین.... باب ۱۲ فی أنّه وصى رسول الله (در باب اینکه امیرالمؤمنین حضرت علی بن ابیطالب(ع) وصی و جانشین بلافضل پیامبر اسلام(ص) است).

باب ۱۳ فی الکتابه عنه بلفظ الخلافه. باب ۱۴ فی ذکر «یوم غدیر خم» (در ارتباط با واقعه غدیر خم و اهمیت آن و موارد مرتبط با این حادثه مهم در تاریخ اسلام).

برخی از مشخصات این نسخه: خط: نسخ، کتابت آن: «ابراهیم بن عبد‌النبی بن محمد علی بن حسن نجفی جعفری»، تاریخ کتابت: ۱۶ جمادی‌الاول سال

■ وجود ۳۰ نسخه نفیس خطی مرتبط با واقعه غدیر خم

در کتابخانه آستان قدس رضوی بیش از ۵۸ هزار کتاب خطی در موضوعات مختلف فقه، ادبیات، احادیث، تفسیر، تجوید، کلام، لغت به زبان‌های عربی و فارسی و... نگهداری می‌شود. بیشترین نسخه‌های خطی این کتابخانه در موضوع فقه است که بیش از ۱۲ هزار نسخه خطی در این زمینه وجود دارد. پس از آن بیشترین نسخ خطی در موضوع «اخبار» و «ادبیات» به ترتیب با حدود ۸ هزار و ۲۰۰ هزار و ۲۰۰ نسخه اختصاص دارد.

قدیمی‌ترین نسخه خطی کتابخانه آستان قدس رضوی کتاب «امالی» است. این کتاب در سال‌های ۳۶۸-۳۶۶ هجری قمری (دوره سامانیان) کتابت شده است. دومین نسخه که کتابخانه آستان قدس رضوی کتاب شرح دیوان تمیم بن مُقبل است. این کتاب توسط محمد بن معلّی ازدی در قرن سوم شرح شده و نسخه حاضر در سال ۳۸۰ هجری قمری (دوره سامانیان) به کتابت درآمده است.

اما در ارتباط با واقعه غدیر خم و مراسم مرتبط با این عید سعید و بزرگ، ۳۰ نسخه نفیس و قدیمی و خطی در سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی نگهداری می‌شود.

■ «العمده» اثری مرتبط با غدیر خم در دوره صفویه

یکی از نسخه‌های قدیمی مرتبط با عید غدیر خم، کتاب «العمده فی عیون صحاح الاخبار فی مناقب امام‌الابراه» به

دیدگاه

نگاهی به توصیه‌های ائمه(ع) برای بزرگداشت عید غدیر و آداب آن

عیدی که ماه است

■ روزی برای شکرگزاری

اما در آداب فردی عید غدیر نخست می‌توان به نماز اشاره کرد. در آداب غدیر آمده است در این عید بزرگ با روزه و نماز به یاد خدا و محمد(ص) و آل او باشید. برای روز غدیر چند نماز از جمله نماز شب عید، نماز روز عید و نماز مسجد غدیر توصیه شده است. عید غدیر روز شکرگزاری نعمت ولایت است و ذکر نام خدا و صلوات بر پیامبر(ص) جزو اعمال آن بوده و از پیشوایان اسلام دعاهای مختلفی در شب و روز این عید بزرگ نقل شده است. امام صادق(ع) فرمود: «عید غدیر، روز عبادت و نماز و سیاس و ستایش خداست و روز سرور و شادی است به خاطر ولایت ما خاندان که خدا بر شما منت گذارد و من دوست دارم شما آن روز را روزه بگیرید.» (وسائل‌الشیعه ۷: ۳۲۸، ج ۱۳). طهارت دیگر عمل توصیه شده برای این روز است. شایسته است برای این روز به فکر لباس نو یا مناسب باشیم. استفاده از عطر برای این روز توصیه شده است. امام رضا(ع) فرمود: «روز غدیر روز زینت است، کسی که برای روز غدیر زینت کند خداوند همه گناهان کوچک و بزرگش را می‌آمرزد، فرشتگانی به سوشش می‌فرسند تا حسانت او را بنویسند و تا عید غدیر سال بعد بر درجات او بیفزایند». در روایت‌ها آمده است ایشان در این روز برای بعضی از افراد لباس نو، کفش و انگشتر می‌فرستاد.

■ روز میهمانی‌های مؤمنانه

روز غدیر روز میهمانی و دورهمی است. در این روز یا میهمانی بدهید یا به دیدار اقوام و خویشان بروید. امیرالمؤمنین(ع) در خطبه‌ای به نام غدیریه در خصوص آداب دیدار در این روز فرمود: «پس از پایان گردهمایی